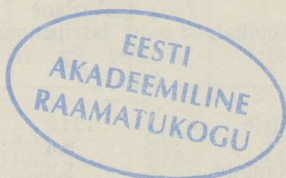

<https://doi.org/10.3176/hum.soc.sci.1960.4.01>

MADALAPALGALISTE TÖÖLISTE REAALPALK KODANLIKUS EESTIS

O. SEPPE,

Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondeeriv liige

Käesoleval ajal, kui tööraha heaolu Nõukogude Eestis aasta-aastalt hoogsalt tõuseb, ei ole kasutu meenutada madalapalgaliste tööliste olukorda kodanlikus Eestis. Teatavasti ei ületanud tööstustööliste reaalpalk kodanlikus Eestis millalgi Esimese maailmasõja eelset taset. Kolmel paremal aastal (1935—1937) tõusis ta sellest vaid 87%-le, enamasti kõikus 71—76% vahel, 1932. aastal aga langes koguni 61%-le.¹

Vastavalt H. Alliku arvestusele² ületas Nõukogude Eesti tööstustööliste reaaltasu juba 1956. aastal 1938. aasta taseme 57% võrra, kusjuures tuleb silmas pidada tõsiasi, et 1938. aasta oli kõrgkonjunktuuri aastaks ja et arvestamata on jäetud tol ajal esinenud tööpuudus. H. Alliku arvestuste tegemisest on möödunud üle kolme aasta ning reaalpalk Nõukogude Eestis on hindade alandamise, tööpäeva lühendamise ja nominaalpalga tõstmise tagajärjel veelgi tõusnud ning tõuseb ka edaspidi pidevalt.

Et uurida kodanliku Eesti madalapalgaliste tööliste reaalpalka ja kõrvutada seda Nõukogude Eesti tööliste palkadega, tuleb meil kõigepealt kindlaks määrata krooni ja rubla ostujõu vahekord. H. Allik arvutas selle keskmisepalgaliste tööstustööliste büdžeti andmete alusel ning leidis, et ühe krooni ostujõud võrdub keskmiselt kaheksale rublale.³

Tõuseb küsimus, kas krooni ja rubla suhe 1:8 on kasutatav ka madalapalgaliste tööstustööliste ja põllutööliste reaalpalkade võrdluseks, arvestades nende küllaltki erinevat elatusviisi ja sellest tulenevaid kulutusi.

Uurides tööstustööliste büdžette töötasid kodanliku Eesti statistikud 1937. ja 1938. aastal läbi 208 töölisleibkonna sissetulekud ja kulutused. Seejuures aga oli Eestis 31. mail 1937 54 674 tööstustöölist.⁴ Mõistagi, et tõelise pildi saamiseks on kõnesolevate büdžetiuurimiste arv liiga väike. Veel halvem on olukord põllutööliste osas. Aastapõllutöölisi oli kodanlikus Eestis 21 000, vaatlusaluseid leibkondi aga ainult 37. Isegi kodanlik statistika mainib, et «vaatlusele võetud leibkondade arv ei ole

¹ K. Kask, Tööstustööliste majanduslikust olukorrast kodanlikus Eestis. Tallinn, 1957, lk. 34.

² H. Allik, Võrdlusi tööstustööliste elatusasemest Eestis. Tallinn, 1957, lk. 40.

³ Sealsamas, lk. 24.

⁴ I majandusloendus Eestis. Tööstus 1937. a. Majandusloenduse andmed, vihk I, Tallinn, 1939, lk. 19.

Tabel 1

Madalapalgaliste tööstustöölise kulud toiduainetele aastas
(Leibkonnad kuutuluga kuni 25 krooni ühe täistoidustatu kohta)*

Toiduained	Aastane tarvitus, kg	Kg (tk.) hind 1938. a., sentides	Summa, kr.	Kg (tk.) hind 1959. a., rbl.	Summa, rbl.
Rukkileib	134,2	20,4	27,38	1,28	171,8
Sai	8,6	48,8	4,20	2,35	20,2
Odratangud	5,3	40,0	2,12	2,60	13,8
Nisujahu, I sorti	10,6	45,0	4,77	2,60	27,6
Herned	1,2	35,0	0,42	3,00	3,6
Kartulid	147,2	4,8	7,07	0,70	103,0
Värske kapsas	7,5	17,0	1,28	0,85	6,4
Margariin	3,5	100,0	3,50	14,50	50,8
Suhkur (peen)	24,0	46,5	11,16	8,30	199,2
Piim, II valik	181,0	12,5	22,63	1,80	325,8
Munad, tk.	40	6,2	2,48	0,70	28,0
Või (laua)	2,7	195	5,27	27,50	74,3
Rasv (sulat.)	1,3	130	1,69	21,00	27,3
Loomaliha, I sorti	9,7	88	8,54	14,00	135,8
Sealiha, I sorti	11,1	106	11,77	17,00	188,7
Lambaliha, I sorti	3,0	75	2,25	13,00	39,0
Vasikaliha, I sorti	2,9	76	2,20	16,00	46,4
Teevorst	2,2	130	2,86	16,00	35,2
Heeringad	6,6	55	3,63	9,00	59,4
Soolaräimed	0,4	40	0,16	4,00	1,6
Värsked räimed	5,3	48	2,54	4,00	21,2
Hapukapsas	4,2	20	0,84	1,60	6,7
			128,76		1585,8

Krooni ja rubla suhe 1 : 12,3.

* «Eesti Statistika» 1940, lk. 86—90.

küll suur».⁵ Mis puutub vaatlusalustesse tööstustöölise leibkondadesse, siis on neiks valitud tunduval määral kõrgemat palka saavad. Nii on kõige madalama sissetulekuga vaatlusaluste leibkondade kuutulu kuni 75 krooni. Sellesse gruppi kuuluva leibkonna pea põhitöökohast saadud palk moodustab 74,6%,⁶ s. o. 55,95 krooni kuus. Kuni 75-kroonise kuutuluga tööstustöölise leibkonnad aga moodustasid uuritavate leibkondade arvust ainult 8,7%.⁷ Töölised palgaga kuni 55 krooni kuus (arvestades, et tööline töötas 25 päeva kuus à 8 tundi) aga moodustasid 1937. aastal suurtööstuses 38,4, kesktööstuses 56 ja väiketööstuses 64% tööliste arvust.⁸

Põllutöölise büdzettidest uurisid kodanlikud statistikud ainult aasta-töölise omi, suvilised, päevilised ja karjased on vaatluse alt välja jäetud. Kuid aastapõllutööline oli teiste põllutöölise hulgas siiski omamoodi «õnneseen», sest ta töötas kogu aasta ning tal oli teistega võrreldes kindlam ja suurem sissetulek. Kuna aga paremad andmed puuduvad, tuleb meil kasutada kõnesolevaid, silmas pidades, et selle tagajärjel näivad kodanliku Eesti palgaolud mõnevõrra paremaina, kui nad tegelikult olid.

Tööstustöölise kõige madalama sissetulekuga kategooria moodustavad büdzetiurimise andmeil leibkonnad kuutuluga kuni 75 krooni, s. o.

⁵ «Eesti Statistika» 1939, lk. 341.

⁶ Sealsamas, lk. 123.

⁷ Sealsamas, lk. 120.

⁸ «Eesti Statistika» 1938, lk. 231.

Tabel 2

Kõrgepalgaliste tööstustööliste kulud toiduainetele aastas
(Kuutuluga 66 ja enam krooni ühe täistoidustatu kohta)

Toiduained	Aastane tarvitus, kg	Kg (tk.) hind 1938. a., sentides	Summa, kr.	Kg (tk.) hind 1959. a., rbl.	Summa, rbl.
Rukkileib	75,0	20,4	15,30	1,28	96,0
Sai	23,7	48,8	11,57	2,35	55,7
Odratangud	2,2	40,0	0,88	2,60	5,7
Nisujahu, I sorti	12,5	45,0	5,63	2,60	32,5
Herned	1,1	35,0	0,39	3,00	3,3
Kartulid	129	4,8	6,19	0,70	90,3
Värske kapsas	11,2	17,0	1,90	0,85	9,5
Hapukapsas	11,8	20,0	2,36	1,60	18,9
Margariin	1,8	100,0	1,80	14,50	26,1
Suhkur (peen)	28,8	46,5	13,39	8,30	239,0
Piim, II valik	226	12,5	28,25	1,80	406,8
Munad, tk.	150	6,2	9,30	0,70	105,0
Või (meierei)	5,8	195	11,31	27,50	159,5
Rasv (sulat.)	1,3	130	1,69	21,00	27,3
Loomaliha, I sorti	23,5	88	20,68	14,00	329,0
Sealiha, I sorti	21,2	106	22,47	17,00	360,4
Lambaliha, I sorti	4,3	75	3,23	13,00	55,9
Vasikaliha, I sorti	3,8	76	2,89	16,00	60,8
Teevorst	4,2	130	5,46	16,00	67,2
Heeringad	6,0	55	3,30	9,00	54,0
Soolaräimed	0,5	40	0,20	4,00	2,0
Muud kalad	10,0	48	4,80	4,00	40,0
			172,99		2244,9

Krooni ja rubla suhe 1:13,0.

ühe täistoidustatu kohta ligilähedaselt kuni 25 krooni. Kõrgeima sissetulekuga kategooria moodustavad leibkonnad kuutuluga 176 krooni ja enam, s. o. 66 krooni ja enam kuus ühe täistoidustatu kohta.⁹ Vastavalt sissetulekule kujunesid ka toituskulud. Ülevaate toiduainete kulust kroonides ja rublades eri kategooriate kohta annavad tabelid 1, 2 ja 3.

Nagu selgub, on toidustuse osas krooni ja rubla suhe väga püsiv. Toidustus aga on tähtsaim kululiik.

Põllutööliste toidustuse kohta puuduvad üksikasjalisemad andmed, on teada vaid kulutused kroonides ja needki koondnäitajatenä. Seepärast tuli siinkohal kasutada Põllutöökoja raamatupidamise talituse poolt koostatud põllumajanduse alal töötaja (täistoidustatu) toidunorme, mis ei tee vahet ei peremehe, töölise ega perekonnaliikme vahel. Kuid igaüks, kes vähegi tunneb põllutööliste toidustamist kodanliku Eesti taludes, teab, et isegi siis, kui pere — nii peremees, perekonnaliikmed kui ka sulased ja teenijad — sõi ühes lauas, oli peremehel ja perekonnaliikmetel võimalik süüa ka söömavaheaegadel, samuti kasutada paremaid palasid, palgalised aga pidid leppima vaid sellega, mida perenaine suvatses lauale tuua. Ei olnud ka vähe talusid, eriti suuremate hulgas, kus pererahvas sõi eraldi ning paremat toitu. Seega on arusaadav, et need kogused liha, täispiima ja nisuleiba, mida näitab raamatupidamise talitus ühe täistoidustatu kohta, ei sattunud kaugeltki kõik teenijate ja sulaste taldrikule. Pealegi olid andmete andjad peremehed ise, kes siingi püüdsid end näidata paremast küljest, kui nad seda tegelikult olid.

⁹ «Eesti Statistika» 1939, lk. 129.

Tabel 3

Tööstustöölise keskmised kulud toiduainetele aastas ühe täistoidustatu kohta

Toiduained	Aastane tarvitus, kg	Kg (tk.) hind 1938. a., sentides	Summa, kr.	Kg (tk.) hind 1959. a., rbl.	Summa, rbl.
Rukkileib	100,4	20,4	20,48	1,28	128,5
Sai	18,4	48,8	8,98	2,35	43,2
Odratangud	3,9	40,0	1,56	2,60	10,1
Nisujahu, I sorti	13,0	45,0	5,85	2,60	33,8
Herned	1,5	35,0	0,53	3,00	4,5
Kartulid	159	4,8	7,63	0,70	111,3
Värske kapsas	12,5	17,0	2,13	0,85	10,6
Hapukapsas	9,7	20	1,94	1,60	15,5
Margariin	3,0	100,0	3,00	14,50	43,5
Suhkur (peen)	29,8	46,5	13,86	8,30	247,3
Piim, II valik	216	12,5	27,00	1,80	388,8
Munad, tk.	102	6,2	6,32	0,70	71,4
Või (meierei)	3,9	195	7,61	27,50	107,3
Rasv (sulat.)	1,1	130	1,43	21,00	23,1
Loomaliha, I sorti	10,7	88	9,42	14,00	149,8
Sealiha, I sorti	15,0	106	15,90	17,00	255,0
Lambaliha, I sorti	4,4	75	3,30	13,00	57,2
Vasikaliha, I sorti	5,0	76	3,80	16,00	80,0
Teevorst	2,8	130	3,64	16,00	44,8
Heeringad	6,0	55	3,30	9,00	54,0
Soolaräimed	1,0	40	0,40	4,00	4,0
Muud kalad	7,7	48	3,70	4,00	30,8
			151,78		1914,5

Krooni ja rubla suhe 1 : 12,6.

Tabel 4

Toiduainete kulutus aastas täistoidustatu kohta põllumajanduses
(13 aasta keskmine)*

Toiduained	Aastane tarvitus, kg	Kg (tk.) hind 1938. a., sentides	Summa, kr.	Kg (tk.) hind 1959. a., rbl.	Summa, rbl.
Rukkileib	250	20,4	51,0	1,28	320,0
Sai	91	48,8	44,4	2,35	213,9
Tangud	23	40,0	9,2	2,60	59,8
Kaunviljad	5,4	35	1,9	3,00	16,2
Kartulid	379	4,8	18,2	0,70	265,3
Piim	292	12,5	36,5	1,80	525,6
Või	5,5	195	10,7	27,50	151,3
Sealiha	65,0	106	68,9	17,0	1105,0
Looma- ja vasika- liha	14,0	82	11,5	15,0	210,0
Lambaliha	8,2	75	6,2	13,0	106,6
Kanamunad, tk.	106,0	6,2	6,6	0,7	74,2
Kalad	19,0	48	9,1	6,0	114,0
Suhkur	22,0	46,5	10,2	8,3	182,6
			284,4		3344,5

Krooni ja rubla suhe 1 : 11,76.

* Eesti Põllumajandus 1939, lk. 111.

Vaatamata ebatäpsusele, on kasutatud andmed peaaegu ainukesed, mis annavad ligikaudsegi kujutluse toidustamiseks tarvitatud ainete kulutuse kohta põllumajanduses. Käesoleva uurimuse seisukohalt aga on oluline see, et ka siin on krooni ja rubla suhe väga ligidane tööstustööliste toidustuse alal esinevale suhtele (tab. 4).

Põllutöökoja raamatupidamise talitus esitab andmed mitte leiva, vaid selle valmistamiseks kulutatud jahu kohta. Et ühtlustada tabeleid ning luua võrdlusvõimalust tööstustööliste toiduainete kulutusega, on jahu arvestatud leivaks, kusjuures juurdeküpsetuseks võeti 40%. Arvestatud ei ole kooritud piima (123,5 kg täistoidustatu kohta aastas), sest puuduvad andmed hinna kohta, kuna seda ei turustatud kodanlikus Eestis, praegu aga ei tarbita. Kooritud piim aga oli teenijate toidu tähtis koostisosa. Looma- ja vasikaliha hindade kohta puuduvad eraldi andmed, seepärast on kasutatud nende hindade keskmist.

Korterikulud on põllutöölistel kaks korda väiksemad kui tööstustöölistel. Riietuse, liiklemise, maksude ja muude kulude alal on põllutööliste kulutused suhteliselt, osalt ka absoluutselt suuremad. Kui madalapalgaliste tööstustööliste toidustuskulud ühe täistoidustatu kohta aastas moodustasid 162,9 krooni ja põllutöölistel 171,2 krooni, s. o. olid peaaegu võrdsed, siis kulutused riietusele, jalanõudele ja puhastusele moodustasid madalapalgalistel tööstustöölistel 45,5 krooni, põllutöölistel aga 63,5 krooni; liiklemiskulud olid esimestel 3,85 krooni, põllutöölistel 13,15 krooni; maksud vastavalt 2,69 ja 4,80 krooni.¹⁰ See on ka arusaadav, sest maal maksustati suuremal määral kui linnas isikumaksuga (kogukonnamaksuga), mis peremeestel ja sulastel olid sageli võrdsed.

Erinevate sissetulekutega tööstustööliste leibkondade ja põllutööliste büdžeti andmetest ning krooni ja rubla suhtest annavad ülevaate tabelid 5, 6, 7 ja 8.

Kui meenutada, et praeguse käsitluse puhul ei ole arvesse võetud korterikulude tõelist ulatust, jääb krooni ja rubla suhe 1 : 8 püsima kõigi tööstustööliste kategooriate suhtes. Aastapõllutööliste kulutuste osas on see suhe pisut kõrgem. Tuleb aga arvestada, et siingi ei ole tegemist tegelike korterikuludega, vaid peidetutega, kuna otseseid rahalisi väljaminekuid ei esine (näit. isetehtud remondi, puhastuse jm. puhul).

Võrdlesime madalama, keskmise ja kõige kõrgema sissetulekuga leibkondade kulusid. Kuid seejuures tuleb märkida, et kodanliku Eesti statistika järgi kõige väiksema, s. o. kuni 75-kroonise kuusissetulekuga leibkond ei ole õieti veel madalapalgaline; tõeliste madalapalgaliste grupeeringut kodanlik statistika seega ei esitagi. Kuid nagu nägime, jääb krooni ja rubla suhe, vaatamata tarbimise erinevusele, peaaegu muutumatuks. See näitab, et vaatamata üksikute isikute ja isegi gruppide erinevale tarbimisele, jääb terviku kui klassi tarbimine väga ühtlaseks.

Arvutamisel kasutasime (peale toidustamise) H. Alliku poolt põhjaliku uurimise tulemusena koostatud koefitsiente. Kuid seejuures tuleb silmas pidada, et põllutööline pidi mõnelgi puhul ostma riided ja jalatsid kohalikult kaupmehelt isegi kallimalt, kui need linnatöölisele maksma läksid. Seega peaks koefitsient riietuse alal olema mõnevõrra väiksem meie poolt kasutatust. Sedasama võib ka öelda teiste koefitsientide suhtes.

Et saada õiget pilti põllutööliste olukorrast, peame arvesse võtma ka pikemat ja raskemat tööpäeva, samuti seda, et tunduval osal neist ei olnud korterit, isegi mitte toanurka, vaid nad magasid suviti aidas, lakas,

¹⁰ «Eesti Statistika» 1939, lk. 132, 133, 345 ja 346.

Tabel 5

Tööstustöölise leibkonnad kuutuluga kuni 75 krooni

	Kulutuste jagunemine kroonides*		Koefitsient		Kulutuste jagunemine rublades
Toidustamine	44,6	×	12,3	=	549
Riietus ja jalanõud	11,1	×	10,4	=	115
Korter, küte, valgustus	22,4	×	2,2	=	50
Muud kulud	21,9	×	5,0	=	109,5
	100				823,5

Tabel 6

Tööstustöölise leibkonnad keskmise kuutuluga

	Kulutuste jagunemine kroonides**		Koefitsient		Kulutuste jagunemine rublades
Toidustamine	39,0	×	12,6	=	491
Riietus ja jalanõud	14,3	×	10,4	=	149
Korter, küte, valgustus	19,5	×	2,2	=	43
Muud kulud	27,2	×	5	=	136
	100				819

Tabel 7

Tööstustöölise leibkonnad kuutuluga 176 krooni ja enam

	Kulutuste jagunemine kroonides***		Koefitsient		Kulutuste jagunemine rublades
Toidustamine	31,4	×	13	=	408
Riietus ja jalanõud	17,5	×	10,4	=	182
Korter, küte, valgustus	16,3	×	2,2	=	36
Muud kulud	34,8	×	5	=	174
	100				800

Tabel 8

Aastapõllutöölise leibkonnad
(Toidustuse osas 13 aasta keskmine)

	Kulutuste jagunemine kroonides****		Koefitsient		Kulutuste jagunemine rublades
Toidustamine	47,0	×	11,7	=	550
Riietus ja jalanõud	16,9	×	10,4	=	176
Korter, küte, valgustus	10,8	×	2,2	=	24
Muud kulud	25,3	×	5	=	127
	100				877

* «Eesti Statistika» 1939, lk. 132 ja 133.

** Sealsamas, lk. 140 ja 141.

*** Sealsamas, lk. 134 ja 135.

**** Sealsamas, lk. 345 ja 346.

köögis jne. Peame arvestama sedagi, et sotsiaalkindlustus ja sotsiaalhoolekanne olid põllutööliste suhtes tunduvalt nõrgemad.

Kui kasutaksime krooni ja rubla suhet 1:9, ilustaksime põllutööliste olukorda tublisti. Peaksime sel juhul ka vähem saadud hüvede väärtuse palgast (sissetulekust) maha arvama, milleks aga puuduvad vajalikud andmed. Samuti puudub küllaldane algmaterjal töötajate üksikute kategooriate, ka põllutööliste kohta. Selles olukorras on kõigiti õigustatud kasutada krooni ja rubla suhet 1:8, kuna see lihtsustab arvutusi, tekiviga aga on minimaalne ning ei muuda pilti oluliselt.

Võttes praegu Nõukogude Liidus madalalpalgaliste minimaalpalkade keskmiseks 320 rubla ja krooni ning rubla suhteks 1:8, selgub, et see kodanliku Eesti tingimustes vastab 40 kroonile kuus.

Palju oli kodanlikus Eestis töölisi, kes teenisid 40 krooni või vähem kuus, sellest annab ülevaate tabel 9.

Tabel 9

Tööliste jagunemine tunnitasu järgi 1937. a. juulis, %-des *

	Teenistus tunnis, sentides								Kokku
	kuni 10	10,1— 12,5	12,6— 15,0	15,1— 17,5	17,6— 20,0	Kokku	20,1— 22,5	22,6— 25,0	
Suurtööstus	0,4	0,8	2,5	3,5	7,0	14,2	6,3	10,1	30,6
Mehed	0,3	0,4	0,6	0,8	2,7	4,8	3,4	8,5	16,7
Naised	0,8	1,5	6,2	8,7	15,1	32,3	11,8	13,3	37,4
Keskööstus	3,8	2,9	6,4	5,7	11,2	30,0	7,3	13,1	50,4
Mehed	2,8	1,8	2,8	2,7	7,7	17,8	6,4	14,1	38,3
Naised	6,7	6,0	16,4	13,9	20,5	63,5	9,7	10,4	83,6
Väiketööstus	10,0	7,0	7,9	6,3	12,1	43,3	5,8	11,4	60,5
Mehed	7,0	4,3	5,0	3,5	10,2	30,0	5,6	12,9	48,5
Naised	17,5	13,9	15,3	13,4	17,3	77,4	6,3	7,4	89,1

* «Eesti Statistika» 1938, lk. 231.

8-tunnilise tööpäeva ja 25-tööpäevase kuu puhul teenis 40 krooni kuus tööline, kes sai 20 senti tunnis. Et aga kodanlikus Eestis kasutati üsna ulatuslikult lühendatud tööpäeva ja töönädalat, siis teenis osa töölisi tegelikult vähem kui 40 krooni kuus, kuigi nad said 20 senti tunnis. Seega siis näitab tabel 9 madalalpalgalisi vähem, kui neid tegelikult oli. Kuna vastava korrektoori tegemine on täpsemate andmete puudusel võrdlemisi keerukas, tuleb sellest käesoleval juhul loobuda ja leppida vaid konstateerimisega, et madalalpalgaliste protsent oli kodanlikus Eestis mõnevõrra suurem, kui tabelis 9 näidatud.

Selgub, et 1937. aasta juulis teenis suurtööstuses (ettevõtted 20 ja enam töölisega) 14,2% töölistest 20 senti või vähem tunnis (s. o. 40 krooni või vähem kuus), kesktööstuses (ettevõtted 5—19 töölisega) tõusis nende protsent 30-ni, väiketööstuses (ettevõtted vähem kui 5 töölisega) 43,3%-ni. Väiketööstuses teenis 10% kogu palgaliste arvust vaid kuni 10 senti tunnis ehk kuni 20 krooni kuus (s. o. 160 rubla või vähem), 14,2% teenistus vastas 200—280 rublale kuus. Kesktööstuses teenis 3,8% töölistest vastavalt 160 rubla ja alla selle kuus, 15,0% teenistus aga vastas 160—280 rublale ja 11,2% teenistus 280—320 rublale kuus.

Milleks siis kulus niisuguse kõige madalama palgalise sissetulek kodanlikus Eestis? 1939. a. märtsis oli 1—2-toaliste korterite üür Tal-

linnas 71—86 senti ruutmeetrilt.¹¹ Seega maksis näiteks 6-ruutmeetrine tuba ilma kütte, vee ja valgustusega 4,26—5 krooni (s. o. 34—40 rubla) kuus. Kütteks ja valgustuseks kulus vähemalt 10—20 rubla,¹² sest valgustuselekter oli kodanlikus Eestis eriti kallis, 25 senti kWh, s. o. 1,25 kg leiva hind.¹³ Seega jäi söögi, riiete, transpordi jne. peale meie rahas ainult 100—110 rubla, s. o. ümmarguselt 3—4 rubla päevas.

Tunduvalt halvem oli kodanlikus Eestis naistööstustöölise olukord. Nende palk ulatus keskmiselt vaid 60—65%-le meestöölise omast. Suurtööstuses sai 32,3% naistöölisi 40 krooni või vähem kuus, kesktööstuses tõusis nende protsent 63,5-le ja väiketööstuses 77,4-le. 17,2% naised suurtööstuses, 43,0% kesktööstuses ja 60,1% väiketööstuses said 35 krooni või vähem kuus. Ligi 1% naistöölisi suurtööstuses, 6,7% kesktööstuses ja 17,5% väiketööstuses said 20 krooni või vähem kuus. Mida see tähendas, seda nägime juba.

Meenutagem siinkohal, et majandusloenduse andmeil töötas 31. mail 1937 suurtööstuses 40,8 tuhat töötajat, neist 36,3 tuhat töölisi, kesktööstuses olid vastavad arvud 7,5 tuhat ja 6,4 tuhat, väiketööstuses 6,4 tuhat ja 6,0 tuhat, kokku 54,6 tuhat töötajat, neist 48,71 tuhat töölisi.¹⁴

Märksa halvem oli põllutöölise olukord. Eestis töötas 1937. aasta suvel 19,6 tuhat aastatöölisi, 21,8 tuhat suvilisi, 7,2 tuhat kuutöölisi ja 23,8 tuhat karjast, kokku 72,4 tuhat.¹⁵ Peale nende töötas hulk päevatöölisi, kelle arvu on raske täpsemalt kindlaks määrata, kuid kaudsete arvestuste järgi moodustas nende osatähtsus umbes 50% kogu põllutöölise arvust. Seega ületas põllutöölise arv põllutööde kõrgperioodil enam kui 2-kordselt tööstustöölise arvu.

Erinevalt tööstustöölise tööpäevast, mis oli ligilähedane kaheksale tunnile, oli põllutöölise tööpäev faktiliselt piiramatult. Aastatöölisel kujunes ta keskmiselt üle 9 tunni pikaks. Samuti tuleb märkida, et kodanliku Eesti statistika toob pidevalt andmed vaid 18—50-aastaste põllutöölise palga kohta. Ja kuigi andmed põllutöölise vanuselise koostise kohta puuduvad, on ometi selge, et hulk neist olid kas nooremad või vanemad.

Lähtudes 1939. aasta põllumajandusloenduse andmetest jõuame tulemusele, et mitte vähem kui 25% kõigist põllutöölisest kuulusid neisse kategooriatesse, kes said vähem palka kui 18—50-aastased. Alla 18 ja üle 50 aasta vanuste palk aga oli tunduvalt madalam kui 18—50-aastaste oma. Nii moodustas 1938. aastal meesaastatöölise palk 18—50-aastastel 28,9 krooni kuus, 15—17-aastaste meespõllutöölise palk aga ei ületanud samal ajal 18,2 krooni kuus, olles seega ligi 1/3 madalam. Üle 50 aasta vanuste töötasu ei ületanud 26,6 krooni, s. o. oli ligi 8% madalam kui 18—50-aastaste palk. Samasugune vahekord kujunes ka naisaastatöölise suhtes. Veel madalamad aga olid alla 18 aasta ja üle 50 aasta vanuste suviliste palgad. Kui 18—50-aastaste meessuvilise palk moodustas 1938. aastal 39,8 krooni kuus, siis 15—17-aastaste meessuvilise kuupalk ei ületanud 28,6 krooni, moodustades seega vaid ligi 70% täis-

¹¹ Vt. ka H. Allik, Võrdlusi tööstustöölise elatusasemest Eestis, lk. 23.

¹² «Eesti Statistika» 1939, lk. 132.

¹³ Sealsamas. Vastavalt töölisbütjeti andmetele kulutasid kodanlikus Eestis kõige madalama palgalised (kuni 75 krooni kuus) 14,28 krooni täistoidustatu kohta aastas küttele, s. o. 1,19 krooni ehk 9,52 rubla kuus ja valgustusele 4,21 krooni aastas, s. o. 35 senti ehk 2,8 rubla kuus. Kui võtta 2,36 täistoidustatust koosnev madalalpalgaline leibkond, siis kulutas see kütteks ja valgustuseks 43,63 krooni aastas, s. o. 3,64 krooni ehk 29 rubla kuus.

¹⁴ Majandusloendus Eestis. Tööstus, vihik I, 1939, lk. 19; «Konjunktuur» 1938, nr. 44, lk. 405.

¹⁵ «Konjunktuur» 1938, nr. 38/39, lk. 80.

Tabel 10

18—50-aastaste meesaatatöölise töötasu

Aastad	Aastapalk (toitu arves- tamata), * kr.	Kuupalk (toi- tu arvesta- mata), * kr.	Toit		Kogu kuu- palk, kr.	Palka indeks, 1938=100	Elukalliduse indeks, 1938=100	Reaalpalka indeks, 1938=100	Reaalpalk kuus, kr., alus 1938. a.	Reaalpalk kuus, rbl.
			päevas, senti- des**	kuus, kr.						
1926	300,2	25,0	91	27,3	52,3	103,6	97,2	106,6	53,8	430,4
1927	301,6	25,1	83	24,9	50,0	99,0	96,3	102,8	51,9	415,2
1928	312,0	26,0	84	25,2	51,2	101,4	102,8	98,6	49,8	398,4
1929	326,4	27,2	89	26,7	53,9	106,7	107,3	99,4	50,2	401,6
1930	306,0	25,5	84	25,2	50,7	100,4	95,4	105,2	53,1	424,8
1931	248,4	20,7	74	22,2	42,9	85,0	91,7	92,7	46,8	374,4
1932	192,0	16,0	59	17,7	33,7	66,7	86,2	77,4	39,1	312,8
1933	172,8	14,4	50	15,0	29,4	58,2	80,7	72,1	36,4	291,2
1934	200,4	16,7	53	15,9	32,6	64,6	79,8	81,0	40,9	327,2
1935	224,4	18,7	52	15,6	34,3	67,9	80,7	84,1	42,5	340,0
1936	265,2	22,1	54	16,2	38,3	75,8	89,9	84,3	42,6	340,8
1937	326,4	27,2	64	19,2	46,4	91,9	95,4	96,3	48,6	388,8
1938	346,8	28,9	72	21,6	50,5	100,0	100,0	100,0	50,5	404,0
1939	380,4	31,7	73	21,9	53,6	106,1	102,8	103,2	52,1	416,8

* Eesti Põllumajandus 1930, lk. 232; 1939, lk. 159.

** Eesti Põllumajandus 1930, lk. 162; 1932, lk. 126; 1934, lk. 106; 1935, lk. 112; 1937, lk. 108; 1939, lk. 108.

ealiste palgast. Üle 50 aasta vanuste meessuviliste kuupalk oli 30,6 krooni, s. o. alla 80% 18—50-aastaste meessuviliste palgast. Samuti oli 17-aastaste ja üle 50 aasta vanuste naissuviliste palk tunduvalt madalam kui 18—50-aastaste oma.¹⁶ Kuna muude andmete puudumisel on käesolevas uurimuses tulnud kasutada kodanliku Eesti statistika omi, mis käivad vaid 18—50-aastaste põllutöölise kohta, paistab põllutöölise olukord mõnevõrra paremana, kui see oli tegelikult.

Lähtudes 1939. aasta põllumajandusloenduse andmetest ja eeldades, et 15—19-aastaste põllutöölise arv vanuseaastate lõikes on teatud piirides võrdne teiste aastakäikudega ning et 50—65-aastaste põllutöölise arv vähemalt kolmekordselt ületas üle 65 aasta vanuste oma, jõuame arvamusele, et põllutöölise keskmine palk oli 5—10% madalam 18—50-aastaste põllutöölise töötasust.

Vaatleme põllutöölise palgaolusid ligemalt, kuna seda küsimust on siiani vähe uuritud.

Põllutöölised jagunevad aastatööliseks, suvilisteks, karjasteks ja päevilisteks. Peale selle kasutati vähesel hulgal kuutöölisi.

Kodanlikus Eestis olid põllutöölised peaaegu eranditult peremehe toidul. Kõik teised naturaaltasud on kodanlikus statistikas turuhindade järgi rahapalgaks arvestatud. Osa töölisi elas peremehe poolt antud ruumides, enamasti toanurgas, lakas või aidas. Selle eest peremees harilikult tasu ei võtnud. Kuid osal töölistel oli oma majahütt või nad elasid peremehe korteris, mille eest üüri maksid; see vähendas nende reaalpalka. Täpsemate andmete puudusel ei ole me seda arvestanud. Et saada täit pilti põllutöölise teenistusest ja reaalpalka kujunemisest, tuli nende palgale lisada kulud toitlustusele, võttes aluseks kodanliku statistika andmed, ja arvestada ka elukallidust.

Kõige tähtsama põllutöölise kategooria moodustasid aastatöölised. Meesaatatöölise töötasust annab ülevaate tabel 10.

¹⁶ Eesti Põllumajandus 1938, lk. 163.

Tabel 11

18—50-aastaste naisaastatööliliste töötasu

Aasta	Aastapalk (toitu arvestamata),* kr.	Kuupalk (toitu arvestamata),* kr.	Toit kuus,** kr.	Kogu kuupalk, kr.	Reaalpalk kuus, kr., alus 1938. a.	Reaalpalk kuus, rbl.
1926	216,6	18,1	21,8	39,9	41,0	328,0
1927	198,2	16,5	19,9	36,4	37,8	302,4
1928	207,6	17,3	20,2	37,5	36,4	291,2
1929	229,2	19,1	21,4	40,5	37,7	301,6
1930	228,0	19,0	20,2	39,2	41,1	328,8
1931	180,0	15,0	17,8	32,8	35,7	285,6
1932	141,1	11,8	14,2	26,0	30,1	240,8
1933	128,4	10,7	12,0	22,7	28,1	224,8
1934	141,6	11,8	12,7	24,5	30,7	245,6
1935	157,2	13,1	12,5	25,6	31,7	253,6
1936	192,0	16,0	13,0	29,0	32,2	257,6
1937	234,0	19,5	15,4	34,9	36,5	292,0
1938	252,0	21,0	17,3	38,3	38,3	306,2
1939	278,4	23,2	17,5	40,7	39,5	316,0

* Eesti Põllumajandus 1930, lk. 232; 1939, lk. 159.

** Naistööliliste toidustamise kulud arvestati 0,8 meestööliliste omadest. — Eesti Põllumajandus 1930, lk. 155.

Nagu tabelist 10 selgub, teenis meesaastatööliline 1938. aastal kuus keskmiselt 50,5 krooni; ümberarvestatuna (suhtes 1 : 8) teeb see välja 404 rubla. Seega sai meesaastatööliline 1938. aastal keskmiselt kõrgemat tasu kui madalapalgaline, kelle keskmine palk meie arvestuse järgi vastas 320 rublale.

Naisaastatööliliste palk oli meeste omast tunduvalt madalam. 1938. aastal moodustas ta vaid 21,0 krooni kuus pluss 17,28 krooni toidustuse näol, seega siis kokku 38,3 krooni ehk 306,2 rubla (tab. 11).

Kuid 1938 oli kõrgkonjunkturi aasta. Kümne aasta (1928—1938) keskmine reaalpalk oli märksa madalam, moodustades meesaastatöölilistel vaid 45,1 krooni, s. o. 361 rubla kuus. Kui aga arvestada, et kõigi aastatööliliste keskmine kuupalk oli 5—10% madalam kui 18—50-aastaste oma, siis langeb selle majanduslikult paremini kindlustatud grupi kümne aasta keskmine töötasu meestel meie rahas 324,8—342,8 rublale, naistel aga 246,5—251,2 rublale, s. o. allapoole meie praeguste madalapalgaliste keskmisest. Naisaastatööliliste kuutasu vastas rea aastate kestel vaid 250 rublale, s. o. oli allpool meie praeguste madalapalgaliste keskmist kuutasu. Kuigi põllutööliliste palgad olid võrdlemisi ühtlased, leidis siiski maakondi, kus nad olid märksa madalamad. Nii olid meesaastatööliliste palgad 1938. aastal Petserimaal 20, Läänemaal 12, Saaremaal ligi 18 ja Virumaal ligi 10% madalamad kui üleriiklik keskmine.¹⁷ Seega said meesaastatöölilised neis maakondades märksa madalamat palka, kui oli vabariigi keskmine meesaastatööliliste töötasu. Kui meesaastatööliliste tasu kohandada 8 tunnile (tööpäeva tegelik pikkus oli üle 9 tunni), võtta arvesse puhkepäeval tehtud töö, töö intensiivsus ja raskus ning arvestada, et vastavalt 50,5 ja 38,3 krooni kuus said mees- ja naisaastatöölilised vaid 1938., s. o. kõrgkonjunkturi aastal, siis võime küllaldase veendumusega väita, et kodanliku Eesti põllumajanduses sai keskmiselt ainult 25% meesaastatöölilistest üle 40 krooni kuus ning kuulusid seega väljapoole meie poolt tinglikult piiratud madalapalgaliste kategooriat. Naisaastatöölilised aga kuulusid kõik sellesse kategooriasse.

¹⁷ Eesti Põllumajandus 1938, lk. 163.

Tabel 12

Töötajate arv hooajatöödel tööstuses 1939. aastal kuude lõikes *

	Jaan.	Veebr.	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dets.
Ehitus- töödel	3010	3032	3070	3392	4578	6585	7582	7559	7462	6965	6504	6051
Sae- veskites	1261	1619	2198	2656	2898	3051	2872	2245	1668	1222	1125	1132
Turba- tööstuses	603	594	507	566	1085	3004	3527	1851	1045	726	685	637
A/S. Eesti Metsa- tööstuses	8883	6255	4608	3009	1990	1583	1138	1068	862	6312	12853	11770
	13757	11500	10383	9623	10551	14225	15119	12723	11027	15225	20717	19590

* «Konjunktuur» 1940, nr. 64/65, lk. 220.

Mõnevõrra raskem on praegu määrata meessuviliste, põllutööliste teise olulisema kategooria palka, sest puuduvad täpsed andmed selle kohta, kui paljudel neist piirdus teenistus vaid suvekuudega ja kui palju neist leidsid teenistust ka talvel.

Kui jätta kõrvale tööstusharud, kus hooajalisus ei avaldu ning mis seetõttu ei pakkunud suvilistel õieti mingeid võimalusi leida talveks teenistust, ja meenutada, et alates augustist-septembrist vabanes rohkesti töölisi ehitustöödelt, saeveskitest ja turbatööstusest (vt. tab 12) ning et ainult metsatööstuses vajati alates oktoobrikuust rohkemal määral tööjõudu (tab. 12), siis võime küllaldase veendumusega väita, et meessuviliste võimalused talvel teenistust leida olid väga minimaalsed. 1938/39. aastal korraldatud ankeedi andmeil leiduski 12 448 metsatöölise hulgas vaid 2360 põllutöölisi.¹⁸ Isegi kui eeldada, et meil on siin tegemist ainult suviliste kategooriasse kuuluvate põllutöölistega (tõenäoliselt siia kuulus ka pävilisi), moodustasid nad vaid 20—25% meessuviliste arvust. Nagu tabelist 12 selgub, oli metsatööde kulminatsioon väga lühiaegne ning hakkas juba detsembris, eriti aga jaanuaris märgatavalt langema. Seega võis vaid üsna väike osa suvilistest väga lühikest aega metsatööde arvel oma sissetulekut suurendada, ja sedagi enamasti vaid üsna piiratud ulatuses. Veel vähem võimalusi tööd leida oli naistöölistel. Seepärast tuleb asuda seisukohale, et suviliste valdava enamiku ainsaks sissetulekuks oli nende suvine teenistus, millest annavad ülevaate tabelid 13 ja 14.

Nagu tabelist 13 näeme, moodustas meessuviliste teenistus 1938. aastal 388,0 krooni, s. o. 32,3 krooni ehk 258,4 rubla iga kuu kohta aastas. Samal tasemel püsis meessuviliste palk ka 1930. ja 1931. aastal, tõustes kõrgemale ainult 1926. aastal. Kõigil teistel aastatel langes nende reaalpalk allapoole 1938. aasta taset, eriti madalale langes ta aga kriisi päevil, mil oli koguni alla 25 krooni kuus.

Naissuviliste teenistus oli samal ajal 292,8 krooni, s. o. 24,4 krooni ehk 195,2 rubla iga kuu kohta aastas. Ainult kolmel aastal (1926, 1930 ja 1939) ületati see palk mõne krooni võrra, kriisiaastail aga langes ta tugevasti ning oli isegi alla 20 krooni kuus.

Kui meessuvilised, nagu eespool nägime, talvel ikkagi mingil määral

¹⁸ «Konjunktuur» 1940, nr. 64/65, lk. 220.

Tabel 13

18—50-aastaste meessuviliste töötasu

Aastad	Tennis- tuse kestus, kuudes*	Palk suve pealt (toi- tu arves- tamata),* kr.	Toit		Kogu palk, kr.	Reaalpalk kuus, kr., alus 1938. a.	Reaalpalk kuus, rbl.
			kuus,** kr.	kogu suve kestel, kr.			
1926	6,3	229,5	27,3	172,0	401,5	34,5	276,0
1927	6,3	216,4	24,9	156,9	373,3	32,3	258,4
1928	6,3	229,1	25,2	158,8	387,9	31,4	251,2
1929	6,4	235,0	26,7	170,9	405,9	31,5	252,0
1930	6,5	218,9	25,2	163,8	382,7	33,4	267,2
1931	6,4	175,3	22,2	142,1	317,4	28,8	230,4
1932	6,3	137,6	17,7	111,5	249,1	24,1	192,8
1933	6,2	121,5	15,0	93,0	214,5	22,2	177,6
1934	6,3	142,8	15,9	100,2	243,0	25,4	203,2
1935	6,2	163,4	15,6	96,7	260,1	26,9	215,2
1936	6,3	195,1	16,2	102,1	297,2	27,5	220,8
1937	6,2	237,9	19,2	119,0	356,9	31,2	249,6
1938	6,3	251,9	21,6	136,1	388,0	32,3	258,4
1939	6,2	257,0	21,9	135,8	392,8	31,8	254,4

* Eesti Põllumajandus 1930, lk. 233; 1939, lk. 159.

** Eesti Põllumajandus 1930, lk. 162; 1932, lk. 124; 1934, lk. 106; 1935, lk. 112; 1937, lk. 108; 1938, lk. 108; 1939, lk. 111.

Tabel 14

18—50-aastaste naissuviliste töötasu

Aastad	Tennis- tuse kestus, kuudes*	Palk suve pealt (toi- tu arves- tamata),* kr.	Toit		Kogu palk, kr.	Reaalpalk kuus, kr., alus 1938. a.	Reaalpalk kuus, rbl.
			kuus,** kr.	kogu suve kestel, kr.			
1926	6,4	163,0	21,8	139,8	302,8	26,0	208,0
1927	6,1	159,1	19,9	121,5	280,6	24,3	194,4
1928	6,1	163,3	20,2	123,0	286,3	23,2	185,6
1929	6,1	164,5	21,4	130,3	294,8	22,9	183,2
1930	6,3	157,1	20,2	127,0	284,1	24,8	198,4
1931	6,3	131,4	17,8	111,9	243,3	22,1	176,8
1932	6,2	101,5	14,2	87,8	189,2	18,3	146,4
1933	6,1	90,2	12,0	73,2	163,4	16,9	135,2
1934	6,3	103,8	12,7	80,1	183,9	19,2	153,6
1935	6,3	116,0	12,5	78,6	194,6	20,1	160,8
1936	6,2	137,8	13,0	80,4	218,2	20,2	161,6
1937	6,2	167,0	15,4	95,2	262,2	22,9	183,2
1938	6,2	185,7	17,3	107,1	292,8	24,4	195,2
1939	6,1	196,2	17,5	106,9	303,1	24,6	196,8

* Eesti Põllumajandus 1930, lk. 233; 1939, lk. 159.

** Eesti Põllumajandus 1930, lk. 155 ja teised aastakäigud.

tööd leidsid, siis naissuvilistel tuli kodanliku Eesti kitsastes tingimustes läbi ajada enamasti vaid sellega, mida nad suvel teenisid.

Meenutagem suvilistegi puhul, et kõik kasutatud andmed käivad vaid nende tööjõulisema osa — 18—50-aastaste — kohta. Kõiki, nii sellest east nooremaid kui ka vanemaid suvilisi arvestades kujuneks nende reaalpalk mõnevõrra madalamaks.

Vaatleksime järgnevalt karjaste palkasid.

Tabel 15

Karjaste palgad

Aastad	Teenistuse kestus, kuudes*	Palk suve pealt (toitu arvestamata),* kr.	Toit		Kogu palk, kr.	Reaalpalk kuus, kr., alus 1938. a.	Reaalpalk kuus, rbl.
			kuus,** kr.	kogu suve kestel, kr.			
1926	5,9	119,9	16,5	97,4	217,3	18,6	148,8
1927	6,0	115,0	15,0	90,0	205,0	17,7	141,6
1928	5,7	121,6	15,0	85,5	207,1	16,8	134,4
1929	6,0	127,6	15,9	95,4	223,0	17,3	138,4
1930	5,7	111,7	15,0	85,5	197,2	17,2	137,6
1931	5,7	91,7	13,2	75,2	166,9	15,2	121,6
1932	5,6	73,5	10,5	58,8	132,3	12,8	102,4
1933	5,7	67,1	9,0	51,3	118,4	12,2	97,6
1934	5,6	74,2	9,6	53,8	128,0	13,4	107,2
1935	5,6	78,0	9,3	52,1	130,1	13,4	107,2
1936	5,7	94,4	9,6	54,7	149,1	13,8	110,4
1937	5,5	108,9	11,4	62,7	171,6	15,0	120,0
1938	5,4	119,0	12,9	69,7	188,7	15,7	125,6
1939	5,4	126,8	13,2	71,3	198,1	16,1	128,8

* Eesti Põllumajandus 1930, lk. 234; 1939, lk. 160.

** Eesti Põllumajandus 1930, lk. 155. Karjase toidustus loeti 0,6 meestööliste omast.

Kui tööstuses, eriti suurtööstuses oli alla 12-aastaste töötamine keelatud ja vanemate laste töötingimusi reguleerisid mõningal määral seadused, siis karjane — see põllumajanduslik noortööline — oli täiesti kaitseta: ükski seadus ega määrus ei piiritletud tema vanuse alammäära, tööpäeva pikkust, palka ja teisi töötingimusi. Kõik need kujunesid poolte omavahelise «kokkuleppe» tulemusena, kusjuures peremees, kasutades oma positsiooni, surus alla eriti karjaste palgad. Millisteks karjaste palgad tegelikult kujunesid, sellest annab ülevaate tabel 15. Olgu vaid märgitud, et enamasti kasutati vanemaid karjaseid oma otsekoheste ülesannete kõrval ka põllutöödel.

Karjase palk koos toiduga kogu suve pealt moodustas 1938. aastal 188,7 krooni, s. o. 15,7 krooni või 125,6 rubla iga kuu kohta aastas. Sellega karjase teenistus enamasti piirduski, ja see on ka mõistetav, sest paljud neist olid veel kooliealised ning pidid talvel koolis käima. Nii pidi suvel teenitud palgast jätkuma kogu talveks. Kriisiaastail aga langes karjase reaalpalk vaid 146,8 kroonile suve pealt. Mõnigi kord pidi karjane oma suvisest teenistusest aitama oma tööjõuetuid või töötavaid vanemaid, samuti vendi ja õdesid.

Kui karjane suveperioodil, mis kestis 5,4 kuni 6 kuud, oli peremehe toidul, siis talvel pidi ta end toitma ise. Rahapalka sai ta näiteks 1938. aastal 119 krooni suve pealt. Kui lähtuda suvistest «normidest»¹⁹, kulus karjasel enda talviseks toidustamiseks 83,9 kr. Pärast toidustuseks minevate kulutuste mahaarvamist jäi karjasele vaid 35 krooni ehk 280 rubla, millest pidi jätkuma riietuseks ja teisteks kuludeks kogu aasta kestel.

Kodanliku Eesti põldudel töötas veel üks kategooria põllutöölisi — päevilised —, keda palgati peamiselt kibedamatel põllutööhooaegadel tekkivast tööjõupuudusest ülesaamiseks.

Millal siis kasutati päevilisi? Konkreetsema pildi sellest annab kodanliku Eesti statistika. 13 aasta keskmiste andmete järgi selgub, et ühe tulundusmaa hektari peale kulutati novembrist kuni aprillini 16—17 tundi. Siit tekkiv tööjõuvajadus kaeti perekonnaliikmete ja aastatööliste

¹⁹ Talus kulutati 1938. aastal karjase toitlustamiseks 43 senti päevas.

poolt. Mais, samuti oktoobris kulutati ühe hektari peale 23 tundi, sellest tekkiv tööjõunõudlus kaeti suviliste palkamisega. Juunis ja septembris kulutati ühe hektari kohta 26 tundi, milleks tuli juba osaliselt kasutada päevilisi. Juulis aga kulutati ühe hektari peale 32 tundi ja augustis 30 tundi,²⁰ see tööjõu enamtarvidus kaeti peamiselt jälle päeviliste tööga. Seega leidsid päevilised tööd aastas õieti kahe kuu kestel — juulis-augustis —, vähemal määral ka juunis ja septembris. Võiks arvata, et päeviline töötas keskmiselt vaid 60—70 päeva aastas.

Kuna põllutöölise üksikutel liikidel oli tööpäeva pikkus erinev, siis tuleb päeviliste tehtud töö osatähtsuse arutamiseks võrrelda mitte tööpäevi, vaid töötunde. 1939. aastal töötasid päevilised 4,4 milj. tööpäeva. Kui nende tööpäeva keskmiseks pikkuseks arvestada 14 tundi, siis moodustaks see kokku 61,6 milj. töötundi. Samal ajal langes 22,8 tuhande suvilise arvele, kes töötasid à 150 päeva keskmiselt 11 tundi päevas, ainult 37,6 milj. töötundi ja 21,5 tuhande aastatöölise arvele — à 300 päeva, 9 tundi päevas — 58,0 milj. töötundi. Seega moodustas päeviliste töö erikaal kõigi palgaliste põllutöölise poolt tehtud tööst umbes 40%. Kui aga arvestada, et päevilisi kasutati kibedamatel tööperioodidel, mistõttu nende töötund oli palju intensiivsem ja raskem kui suve- ja aastatöölistel keskmiselt, siis võime väita, et päeviliste töö hulk moodustas peaaegu poole palgatöölise töö hulgast põllumajanduses.

Kuigi päeviliste hulga kohta puuduvad arvulised andmed, võime nende poolt tehtud tööpäevi (4,4 milj.) ja iga päevilise arvele langenud tööpäevade keskmist hulka (60) aluseks võttes seisukohale asuda, et 1939. aasta suvel kasutati meil põllumajanduses umbes 72,4 tuhat päevilist.

1938. aastal moodustas meespäeviliste töötasu kogu hooaja eest palgana 150 krooni, millele toidu näol lisandus 43,2 krooni (72 senti päevas), seega siis kokku 193,8 krooni, mis kogu aasta kohta tegi 16,1 krooni ehk 128,8 rubla kuus. Naispäeviline sai sama aja eest palgana 120 krooni ja toidu näol (58 senti päevas) 34,8 krooni, kokku 154,8 krooni, seega kogu aasta kohta 12,9 krooni ehk 103,2 rubla kuus. Noortööline, kes pidi toime tulema kõigi põllutöödega, sai päevas ainult 1,5 krooni, mis hooaja kohta teeb 90 krooni. Sellele lisandus toidu arvel (43 senti päevas) 25,8 krooni, kogu tema teenistuseks kujunes seega 115,8 krooni, s. o. vähem kui 80 rubla kuus.

See kodanliku Eesti oludes küllaltki suur päeviliste pere oli oma koosseisult väga kirju. Siin oli suurematele taludele kuuluvate metsade ja soode ääres asuvaid popse ja nn. käsitöölisekoha pidajaid, siin oli kandimehi ja isegi väiketalunikke. Kodanlikus Eestis oli ju üle 20 tuhande alla ühe hektari suuruse majapidamise, kus elas, õigemini vireles, üle 60 tuhande inimese, kellele iga sent teenistust marjaks ära kulus. Õieti nad ainult selleks olidki olemas, et rahuldada jõukamate talude töökätevajadust, eriti kibedatel põllutööperioodidel. Tunduva osa päevilisi andsid ka 1—5 ha suurused talud, kus üle 72 tuhande elaniku kohta oli enam kui 53 tuhat töötajat.²¹ Niisuguste perekondade tütreid ja pojad töötasid enamasti sulastena ja taluteenijatena, vanemad aga, kellel oli maalapp, pidid töötama päevilistena ligemas ümbruskonnas, kuna nad olid vähem liikuvad. Osa neist oli köidetud mitmesuguste võlaorjuse ahelate ja päevateoga suurtalude külge. Nad ei tohtinud isegi vabalt peremeest valida, vaid pidid esmajärjekorras rahuldama selle peremehe nõudeid, kellest olid sõltuvad. Ehkki nad said osa sissetulekuid oma

²⁰ Eesti Põllumajandus 1938, lk. 119.

²¹ III põllumajandusloendus 1939, lk. 26.

maalapilt, jäi nende sissetuleku peamiseks allikaks siiski tööjõu müümine.

V. I. Lenin kirjutab päevilisi iseloomustades: «Vastaspoolusel näeme «talupoegi», keda tuleb lugeda hingemaad omavate sulaste ja päeviliste hulka, sest nende elatusvahendite peamiseks allikaks on tööjõu müümine . . . , kuna üks-kaks karilooma annavad mõnikord ka maaomanikud oma sulastele, et neid siduda oma majapidamise külge ja alandada töötasu.»²²

V. I. Lenin rõhutab seega, et maatüki ja mõne looma olemasolu ei muuda sulast veel talupidajaks, vaid oli vahendiks, mis võimaldas päeviliste palka alla suruda.

Põllutööliste reaalpalka liikumisest kodanlikus Eestis annab ülevaate tabel 16.

Tabel 16

Põllutööliste reaalpalka liikumine kodanlikus Eestis
(1938. a. = 100)

Põllutööliste kategooriad	Reaalpalk		
	1926. a.	1930. a.	1933. a.
Meesaastatöölised	106,8	105,2	72,1
Naisaastatöölised	107,5	108,3	73,5
Meessuvilised	106,7	103,4	68,5
Naissuvilised	104,4	102,0	68,4
Karjased	118,8	110,2	77,8

Nagu tabelist näeme, oli 1926. aastal põllutööliste reaalpalk — peale karjaste oma — 4—7% kõrgem kui 1938. aastal ning püsis languse tendentsiga enam-vähem sel tasemel kuni 1930. aastani. Siis toimus järsk langus kuni 1933. aastani. Järgmistel aastatel ta küll tõusis, kuid ei jõudnud siiski 1926. aasta tasemele. Nagu teame, veeti kodanliku Eesti lõpuaastail sisse 4—5 tuhat põllutöölist, mis aitas palkasid madalal hoida. Eriti tunduv langus esines karjaste reaalpalkas, mis näitab laste kurnamise süvenemist. Kui tööstustööliste reaalpalk tsariaegsest tasemest allapoole jäädes alates 1925.—1926. aastast siiski pisut tõusis, mis oli tingitud ajutisest konjunktuurist, siis põllutööliste oma, mis samuti jäi tsariaegsest vähemaks, ei tõusnud enam kunagi 1926. aasta tasemele. Kõik see näitas, et ka põllutööliste olukord oli Eestis vilets ja kodanliku Eesti raames täiesti perspektiivitu.

Kui suur osa tööliklassist kodanlikus Eestis, vaatamata sellele, et ta leidis pidevat või ajutist tööd, elas karjuvas viletsuses? Näeme (tab. 17), et pool kuni $\frac{2}{3}$ kodanliku Eesti tööliklassist teenis vähem kui 320 rubla praegustes hindades. Märgime siinkohal, et Nõukogude Liidus saab vähem kui 320 rubla vaid väga tühine arv töötajaid, kellede hulk iga päevaga väheneb.

Kuid käesolevast tabelist on välja jäetud väga arvukas kategooria — päevilised, kuna nende hulga kohta puuduvad täpsed arvulised andmed. Kui isegi eeldada, et poole sissetulekust hankisid päevilised omalt maalapilt, see on arvestatud kõrgelt, siis näeme, et neid kõiki tuleb oma majandusliku olukorra poolest lugeda madalalpalgaliste hulka. Kui päeviliste arvuks võtta 72,4 tuhat, tõuseb madalalpalgaliste arv

²² V. I. Lenin, Teosed, III kd., lk. 59.

Tabel 17

Madalapalgaliste tööliste osatähtsus tööliste üldarvust

	Tööliste arv 1937. a. * tuhandetes	Töölised, kes said kuus 40 kr. (320 rbl.) või vähem		Töölised, kes said kuus 50 kr. (400 rbl.) või vähem	
		arv, tuhandetes	%	arv, tuhandetes	%
Tööstuses:					
Suurtööstus	36,3	5,2	14,2	11,1	30,6
Keskööstus	6,4	1,9	30,4	3,2	50,4
Väiketööstus	6,0	2,6	43,3	3,6	60,5
Põllumajanduses:					
Meesaastatöölised	8,7	6,5	75,0	8,7	100,0
Naisaastatöölised	10,9	10,9	100,0	10,9	100,0
Suvilised	21,8	21,8	100,0	21,8	100,0
Karjased	23,8	23,8	100,0	23,8	100,0
	113,9	72,7	63,8	83,1	72,9

* 1937. aasta andmed on võetud sellepärast, et sel aastal toimus majandusloendus, mille kestel fikseeriti tööliste arv kõigis kategooriates.

kodanlikus Eestis 186,3 tuhandele ehk 72,5%-le. Seega kuulus madalapalgaliste hulka üle poole, isegi kuni $\frac{3}{4}$ kogu tööliiskonnast, kelledest rõhuv osa elas äärmises viletsuses.

Võrdlesime vaid madalapalgaliste tööliste palku, arvestamata nende kaudseid sissetulekuid riigi poolt sotsiaalkindlustusele, tervishoiule, haridusele jne. kulutatud summadest, kuna vastavad uurimused veel puuduvad. Olgu vaid märgitud, et kui tööstustöölise suhtes kodanlikus Eestis mõningal määral mõned sotsiaalkindlustuse normid kehtisid ja kui talle kaudsel teel ka tervishoiu, hariduse jne. alalt langes kas või kõige minimaalsematki tulu, siis põllutöölise olukord oli selleski osas tööstustöölise omast märksa halvem. Praegu aga kehtivad sovhoositöölise kohta kõik sotsiaalkindlustuse normid, mis on maksivad tööstustöölise kohta. Ka tervishoiu, hariduse jne. saamisel on nad võrdsetes tingimustes. Meie töötajate lisatulu reaalpalgale sotsiaalkindlustuse näol ületab 30% nende töötasust.

Küsimust täpsustades tuleb uurijail edaspidi tõenäoliselt teha madalapalgaliste tööliste arvusi parandusi — ja nimelt suurendamise, mitte vähendamise suunas, sest käesolevas artiklis on arvesse võmata jäetud niisugused tähtsad tegurid, nagu tööpäeva pikkus, selle intensiivsus, lisatööd puhkepäevadel, korteri- ja sotsiaalolude küsimus jm., millede arvestamine muudab pilti eriti põllutöölise osas. Samuti tuli käesolevas artiklis kasutada 18—50-aastaste põllutöölise kohta kehtivaid tasunorme, mis olid kõrgemad kõigi põllutöölise keskmisest töötasust. Ei ole ka arvestatud naistöölise ja laste halvemaid elu- ja töötingimusi. Kõik see lubab arvata, et madalapalgaliste arv kodanlikus Eestis oli tõenäoliselt suurem.

Näeme, milline karjuv viletsus haaras laiu tööraha masse kodanlikus Eestis. Tuleb rõhutada, et nõukogude kord ei kaotanud Eestis mitte ainult tööpuuduse, vaid ka viletsuse. Kodanlikus Eestis oli sellest veel vähe, kui kellelgi «tööots» käes oli. Ei, vähemalt pool kuni kaks kolmandikku tööliisklassist elas ka tööd tehes viletsuses.

Meenutades proletaarlaste viletsust kodanlikus Eestis, säravad seda eredamalt meie ees seitsme aasta plaanis ülesseatud eesmärgid. Mõne aasta pärast tõuseb meie madalalpalgaliste töötasu kõige muu kõrval 270—350 rublalt 400—450 rublale ja 1965. aastal juba 500—600 rublale. Oleme juba kõikjal üle läinud 6—7 tunnilisele tööpäevale ja saavutame peagi 5—6 tunnilise tööpäeva. Kuid ei tõuse mitte ainult madalalpalgaliste töötasu. Kasvavad ka keskmisepalgaliste sissetulekud ning kasvab üldse rubla ostujõud, kõnelemata kaudsete tulude tõusust. See aga tähendab, et meie elu muutub Kommunistliku Partei juhtimisel iga päevaga jõukamaks ja et iga päevaga vajub üha kaugemasse minevikku mälestuski viletsusest, milles töötaval rahval tuli elada kodanlikus Eestis.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia
Majanduse Instituut

Saabus toimetusse
15. V 1960

О РЕАЛЬНОЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЕ НИЗКООПЛАЧИВАЕМЫХ РАБОЧИХ В БУРЖУАЗНОЙ ЭСТОНИИ

О. Сепре,

член-корреспондент Академии наук Эстонской ССР

Резюме

В то время как проблема положения трудящихся в буржуазной Эстонии в целом не раз уже являлась предметом изучения, вопрос о реальной заработной плате низкооплачиваемых рабочих до сих пор еще не изучался. В настоящей статье к категории низкооплачиваемых отнесены все рабочие, получавшие в месяц 40 крон или меньше (т. е. 320 руб. или меньше в пересчете на современные цены). Как известно, в Советском Союзе 320 руб. составляют средний заработок низкооплачиваемых рабочих; более низкую заработную плату сейчас получает лишь очень незначительное количество трудящихся, число которых непрерывно уменьшается. Задача настоящей статьи и заключается в том, чтобы установить, какая часть трудящихся буржуазной Эстонии зарабатывала 40 крон или меньше.

Для того чтобы сравнить реальные заработные платы трудящихся буржуазной и Советской Эстонии, автор вычислил соотношение кроны и рубля и установил, что оно составляет 1 : 8. Следовательно, 320 руб. по своей покупательной способности равны 40 кронам. Учитывая, что буржуазная статистика пользуется обычно цифрами почасовой, а не помесичной оплаты, автор произвел следующее вычисление. Если предположить, что в буржуазной Эстонии все трудящиеся работали по 8 часов в день и по 25 дней в месяц, то для того, чтобы заработать 40 крон в месяц, рабочий должен был получать 20 сентов в час. В 1937 г. 14,2% рабочих крупной промышленности, 30,0% рабочих средней промышленности и 43,3% рабочих мелкой промышленности получали в час 20 сентов или меньше. Заработная плата женщин была еще ниже. Так, 32,3% женщин, занятых в крупной промышленности, 63,5% в средней промышленности и 77,5% в мелкой промышленности зарабатывали в час 20 сентов или меньше, т. е. 40 крон или меньше в месяц. В мелкой промышленности 10% всех наемных рабочих (у женщин — 17,5%) получали всего 10 сентов или меньше в час, т. е. 20 крон или меньше в месяц; 24,9% (у женщин — 46,7%) зарабатывали в час 15 сентов или меньше, т. е. 30 крон или меньше в месяц. В средней промышленности 16,4%, а в крупной промышленности 6,2% женщин получали в час 15 сентов или меньше, т. е. 30 крон или меньше в месяц.

Значительно хуже было положение сельскохозяйственных рабочих, количество которых в страдную пору более чем вдвое превышало число промышленных рабочих. Данные о положении сельскохозяйственных рабочих, к сожалению, значительно менее подробны, однако общую картину об их экономическом положении получить из них все же возможно. В связи с тем, что почти все без исключения сельскохозяйственные рабочие в период работы питались за счет хозяина, автор прибавил к их заработной плате стоимость питания. Анализ показал, что годовые работники получали, например, в 1938 г. 50,5 кроны, или 404 руб., в месяц. При этом необходимо учесть, что бур-

жузная статистика публиковала сведения о заработной плате только 18—50-летних сельскохозяйственных рабочих, которая была на 5—10% выше средней заработной платы рабочих этой категории. Учитывая продолжительность рабочего дня, бесплатную воскресную работу, интенсивность и тяжесть труда, а также то, что в большинстве уездов заработок годовых работников был меньше указанной средней цифры, можно утверждать, что в буржуазной Эстонии в среднем только 25% годовых работников зарабатывало более 40 крон, т. е. более 320 руб. в месяц.

Значительно ниже была заработная плата женщин. Так, в 1938 г. годовая работница получала (включая питание) всего 38,3 кроны, или 306,2 руб., в месяц. Таким образом, вся эта категория трудящихся женщин относилась к числу низкооплачиваемых.

Сельскохозяйственные рабочие, нанятые только на летний сезон, были обеспечены работой в течение 5—6 месяцев в год. Полученной заработной платы должно было им хватить на всю зиму, до начала нового рабочего сезона. Предполагая, что такой сезонщик тратил заработанные за лето средства в течение всего года, получим, что сезонные рабочие-мужчины получали, например, в 1938 г. 32,3 кроны (258,4 руб.), а женщины — 24,4 кроны (195,2 руб.) в месяц. Пастухи же зарабатывали 15,7 кроны, т. е. 125,6 руб. в месяц.

Еще более сложен подсчет заработной платы поденщиков, так как здесь мы не обладаем и теми скудными сведениями, которые имеются об остальных категориях сельскохозяйственных рабочих. В то же время удельный вес поденщиков в общем объеме сельскохозяйственного производства буржуазной Эстонии составлял примерно 50%, а общее количество их, по самым скромным подсчетам автора, доходило до 72,4 тыс. человек, что превышает число годовых работников, сезонщиков и пастухов вместе взятых.

Согласно подсчетам, приведенным в статье, заработная плата поденщиков-мужчин составляла в 1938 г. 193,8 кроны в год, т. е. 16,1 кроны, или 128,8 руб., в месяц, женщины — 12,9 кроны и подростков — 10 крон в месяц. Даже если предположить, что на всех других работах, включая труд на своем участке, поденщики зарабатывали столько же, сколько на поденной работе, то все же оказывается бесспорным, что эта большая категория трудящихся, в течение большей части года вообще лишенная работы, относилась к числу низкооплачиваемых.

Выше мы рассматривали главным образом уровень реальной заработной платы в 1938 г. Но даже эту плату сельскохозяйственные рабочие получали не всегда. В кризисные годы их заработок падал на одну треть. В целом же движение реальной заработной платы по годам показывает в буржуазной Эстонии тенденцию снижения. Так, по сравнению с 1926 г. заработок годового работника-мужчины снизился к 1938 г. на 6,8%, годовая работница — на 7,5%, а у пастухов даже на 18,8%.

Приведенный анализ показывает, что 63,8% всего рабочего класса буржуазной Эстонии (исключая поденщиков) зарабатывало в месяц 40 крон или меньше. Если же включить в их число еще и поденщиков, то эта цифра возрастет до 72,5%. Следовательно, более половины (даже около $\frac{3}{4}$) трудящихся масс буржуазной Эстонии относилось к числу низкооплачиваемых. В буржуазное время иметь работу еще не означало спастись от крайней нищеты.

Вспоминая нищенскую жизнь пролетариата в буржуазной Эстонии, мы с особой радостью воспринимаем те задачи, которые поставлены семилетним планом. Через несколько лет заработная плата низкооплачиваемых трудящихся нашей страны возрастет с 270—350 руб. до 400—450 руб., а в 1965 г. уже до 500—600 руб. в месяц. Завершен переход на 6—7-часовой рабочий день, и недалеко то время, когда наш народ будет работать 5—6 часов в день. Одновременно возрастет заработная плата не только низкооплачиваемых рабочих. Вырастут также доходы трудящихся, получающих средние заработные платы, и увеличится покупательная способность рубля, не говоря уже о росте косвенных доходов трудящихся. Все это свидетельствует о том, что наша жизнь под руководством Коммунистической партии становится с каждым днем все зажиточнее и что с каждым днем все дальше в прошлое уходит даже воспоминание о той нищете, в которой приходилось жить трудовому народу буржуазной Эстонии.

DER REALLOHN DER NIEDRIG ENTLOHNTEN ARBEITER IM BÜRGERLICHEN ESTLAND

O. Sepre,

korrespondierendes Mitglied der Akademie der
Wissenschaften der Estnischen SSR

Zusammenfassung

Wenn die Lage der Arbeiter im bürgerlichen Estland im allgemeinen mehr oder minder untersucht worden ist, so ist die Frage vom Reallohn der Niedrigentlohten bisher unbeachtet geblieben. Der Verfasser zählt zur Kategorie der Niedrigentlohten alle Arbeiter, die im bürgerlichen Estland monatlich 40 Kronen oder weniger verdienen, d. h. 320 Rubel auf unseren Preisstand umgerechnet. Wir wissen, dass 320 Rubel in der Sowjetunion den Durchschnitt der minimalen Monatslöhne der niedrigentlohten Arbeiter bildet: die Zahl der Arbeiter, die noch weniger verdienen, ist jetzt schon verschwindend gering. Die Hauptaufgabe dieses Artikels besteht darin, festzustellen, wie zahlreich im bürgerlichen Estland diejenigen Arbeiter waren, deren Monatslohn sich auf 40 Kronen oder weniger belief.

Um einen Vergleich der Reallohne der Arbeiter im bürgerlichen Estland und in Sowjetestland zu ermöglichen, berechnete der Verfasser das Verhältnis von Krone zu Rubel; er fand, dass es 1:8 ist. Demgemäss kommen 320 Rubel ihrer Kaufkraft nach 40 Kronen gleich. Die bürgerliche Statistik brachte nur den Stunden-, nicht den Monatslohn; vorausgesetzt aber, dass der Arbeiter im bürgerlichen Estland monatlich 25 Tage je 8 Stunden beschäftigt war, so musste sein Stundenlohn 20 Cents gewesen sein, wenn er im Monat 40 Kronen verdienen sollte. Im Jahre 1937 verdiente in der Grossindustrie 14,2%, in der Mittelindustrie 30,0% und in der Kleinindustrie 43,3% aller Arbeiter stündlich 20 Cents oder weniger. Der Lohn der Frauen war aber noch niedriger. Die Zahl der Frauen, deren Stundenlohn 20 Cents oder weniger betrug (was einem Monatslohn von 40 Kronen oder darunter entspricht), war in der Grossindustrie 32,3%, in der Mittelindustrie 63,5% und in der Kleinindustrie 77,5% der dort beschäftigten Frauen. In der Kleinindustrie verdienen 10% der Männer und 17,5% der Frauen nur 10 Cents in der Stunde, d. h. erhielten einen Monatslohn von 20 Kronen oder noch weniger; 24,9% der Männer und 46,7% der Frauen verdienen stündlich 15 Cents oder darunter (d. h. im Monat 30 Kronen oder weniger). In der Mittelindustrie verdienen 16,4% und in der Grossindustrie 6,2% aller Frauen stündlich 15 Cents oder weniger, was ebenfalls einem Monatslohn von höchstens 30 Kronen entspricht.

Bedeutend schlechter war die Lage der Landarbeiter, deren Zahl während der Hochsaison der Landarbeiten mehr als zweimal grösser war als die der Industriearbeiter. Für die Feldarbeiter (insbesondere für die Tagelöhner) liegen uns leider viel lückenhaftere Angaben vor, als für die Industriearbeiter: es ist aber trotzdem möglich, sich auf Grund dieser Angaben ein Bild über die allgemeine Lage der Landarbeiter in der betrachteten Periode zu schaffen. Da die Landarbeiter in der Arbeitsperiode fast allgemein vom Beschäftiger beköstigt wurden, berechnete der Verfasser diese Verpflegungskosten und zählte sie dem Naturallohn hinzu. So zeigte es sich, dass die Jahresarbeiter (Männer), z. B. in 1938, monatlich 50,5 Kronen oder 404 Rubel verdienten. Man muss aber den Umstand berücksichtigen, dass die Statistik des bürgerlichen Estland nur für Landarbeiter im Alter von 18—50 Jahren Lohnangaben bringt; ihr Lohn aber war um 5—10% höher als für den Durchschnitt der Jahresarbeiter. Wenn wir die Länge des Arbeitstages, die unentgeltliche Arbeit an Feiertagen, die Intensität und Schwere der Arbeit in Betracht ziehen, sowie die Tatsache, dass der Lohn der männlichen Jahres-Landarbeiter in den meisten Landkreisen unter dem genannten Durchschnitt lag, so können wir mit genügender Sicherheit behaupten, dass nur etwa ein Viertel der Gesamtzahl der männlichen Jahresarbeiter in der Landwirtschaft des bürgerlichen Estland über 40 Kronen (oder 320 Rubel) monatlich verdiente.

Der Lohn der Jahresarbeiterinnen war bedeutend niedriger. In 1938 betrug er mit der Verpflegung zusammen monatlich bloss 38,3 Kronen oder 306,2 Rubel. Somit gehörte diese Kategorie gänzlich zur Gruppe der niedrig Entlohten.

Die Saisonarbeiter wurden bloss 5—6 Monate beschäftigt. Von ihrem Lohn mussten sie aber auch im Winter existieren und ihre Arbeitsfähigkeit bis zum Frühling aufrecht erhalten, d. h. bis ihr Beschäftiger sie wieder in Dienst nahm. Angenommen, dass der männliche Saisonarbeiter den im Sommer verdienten Lohn das ganze Jahr hindurch gleichmässig verausgabte, konnte er z. B. in 1938 über 32,3 Kronen (258,4 Rubel) monatlich verfügen, die Saisonarbeiterin aber entsprechend über 24,4 Kronen (195,2 Rubel) und der Hirt über 15,7 Kronen (125,6 Rubel).

Noch komplizierter ist die Berechnung des Lohns der Tagelöhner, da hier selbst die mangelhaften Angaben fehlen, die für die anderen Kategorien der Landarbeiter vorhanden sind. Indessen war der Anteil der Tagelöhner an der Gesamtarbeitsleistung der Landarbeiter etwa 50%; die Tagelöhner waren zahlreicher als die Jahresarbeiter, die Saisonarbeiter und Hirten (nach unseren Berechnungen etwa 72,4 Tausend). Den im Aufsatz gemachten Berechnungen gemäss verdiente der männliche Tagelöhner in 1938 fürs ganze Jahr 193,8 Kronen, d. h. monatlich 16,1 Kronen oder 128,8 Rubel; bei den Tagelöhnerinnen stellte sich der Monatsverdienst auf 12,9 Kronen, bei den Jugendlichen auf 10 Kronen. Selbst wenn wir annehmen, dass der Tagelöhner durch verschiedene andere Arbeiten und durch die Bestellung der etwaigen eigenen kleinen Parzelle ebenso viel verdiente wie durchs Arbeiten für den Bauern, muss diese Kategorie von Arbeitern, die während des Jahres längere Zeit dem Arbeitsprozess fern blieben, trotzdem zu den niedrig Entlohten gezählt werden.

Im Obigen wurde vornehmlich das Niveau der Reallöhne im Jahre 1938 betrachtet. Selbst diese Löhne wurden aber den Landarbeitern nicht immer gezahlt. In Krisen-jahren verringerte sich ihr Lohn um etwa ein Drittel, und überhaupt zeigte die Bewegung der Reallöhne im bürgerlichen Estland eine fallende Tendenz. Mit 1926 verglichen, fiel der Lohn der Jahresarbeiter (Männer) bis 1938 um 6,8%; bei den Frauen fiel er entsprechend um 7,5%, bei den Hirten sogar um 18,8%.

So zeigt es sich, dass 63,8% der gesamten Arbeiterklasse (ohne die Tagelöhner) im bürgerlichen Estland 40 Kronen monatlich oder noch weniger verdiente. Falls wir aber auch die Tagelöhner in Betracht ziehen, so steigt der Satz auf 72,5%. Somit gehörte im bürgerlichen Estland weit über die Hälfte, ja gar drei Viertel der Arbeiterschaft zur Kategorie der niedrig Entlohten. Beschäftigtsein genügte damals nicht, dem äussersten Elend zu entkommen.

Gedenken wir dieses Elends, das im bürgerlichen Estland das Los der Proletarier war, so kommt uns das Grossartige unseres Siebenjahrplans um so deutlicher vor die Augen. Ausser den anderen Vorteilen wird in ein Paar Jahren der Lohn unserer niedrigentlohten Arbeiter von 270—350 Rubel auf 400—450 Rubel, im Jahre 1965 aber schon auf 500—600 Rubel steigen. Der Übergang zum 6—7-stündigen Arbeitstag ist schon abgeschlossen, der Übergang zum 5—6-stündigen wird bald erreicht werden. Es sind aber nicht nur die Löhne der niedrig Entlohten, die steigen werden, sondern auch die mittleren Löhne. Die Kaufkraft des Rubels und die indirekten Einnahmen der Bevölkerung werden grösser. Das aber bedeutet, dass unser Leben unter der Leitung der Kommunistischen Partei immer besser wird und dass sich die Werktätigen tagtäglich weiter vom Elend entfernen, worin sie während des bürgerlichen Regimes zu existieren hatten.

*Institut für Ökonomie
der Akademie der Wissenschaften
der Estnischen SSR*

Eingegangen
am 15. Mai 1960